

ORTA ÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN, ÖĞRETMENLERİN SINIFTA DİSİPLİN SAĞLAMA YAKLAŞIMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Tayyip DUMAN*

Yücel GELİŞLİ**

Şaban ÇETİN***

Özet

Sınıf Yönetimi; genel olarak belirlenen öğretim amaçlarının gerçekleştirilmesi için; plânlama, örgütlenme, uygulama ve değerlendirme işlevlerine ilişkin; ilke, kavram, kuram, model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli uygulanması ile ilgili etkinliklerin tümü olarak tanımlanabilir. Sınıf yönetiminde öğretmenlerin disiplin sağlamada kullandıkları farklı disiplin yaklaşımları vardır. Sınıf Yönetimi Yaklaşımları bu araştırmada; Geleneksel Yaklaşım, Müdahaleci Olmayan Sınıf Yönetimi Yaklaşımı, Müdahaleci (Baskıcı) Sınıf Yönetimi Yaklaşımı, Etkileşimsel Sınıf Yönetimi Yaklaşımı, Gelişimsel Yaklaşım, Önleyici-Yapıcı Modern Disiplin Yaklaşımı olarak gruptanmıştır. Bu yaklaşımlara uygun olabilecek şekilde öğretmenler de; Otokratik-Baskıcı Öğretmenler, Demokratik Öğretmenler olarak gruplandırılmıştır. Bu araştırma ile, Ankara ilindeki farklı sosyo-ekonomik bölgelerdeki liselerde, öğretmenlerin sınıfta disiplin sağlama yaklaşımları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma evrenine giren liselerde, araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için öğrenci görüşleri, 21 maddeden oluşan anket ile tespit edilmiştir. Geliştirilen veri toplama aracında beşli likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Anketten elde edilen sonuçlar, değişkenlere göre "t" testi ve tek yönlü varyans analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre; Öğretmenler, modern-yapıcı disiplin yaklaşımından ziyade, müdahaleci-baskıcı bir disiplin yaklaşımını, sınıflara göre farklı davranış göstermekte, öğrencilerin öğrenim alanlarına göre davranış göstermekte, öğrencilerin devam ettikleri liseye göre farklı disiplin yaklaşımlarını uyguladıkları ortaya çıkmıştır.

Anahtar sözcükler: Sınıf yönetimi yaklaşımları, disiplini sağlama.

Abstract

Classroom management can be defined as referring to all the activities regarding the intentional and systematic practice of principles, concepts, theories, models and techniques as to planning, organizing, application and evaluation so as to realize the predetermined instructional aims. Teachers use different approaches in managing their classrooms. The classroom management approaches are grouped in this study as

Yazışma Adresi: * Prof. Dr. Tayyip Duman, ** Yard. Doç. Dr. Yücel Gelişli, Gazi Mesleki Eğitim Eğitim Bilimleri Bölümü, *** Öğr. Gör. Dr. Şaban Çetin, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 06500 T. Okullar/Ankara

Traditional Approach, Noninterventionist Approach, Interventionist Approach, Interactionist Approach, Developmental Approach, Preventive-Constructive Approach. Accordingly, teachers are categorized as autocratic and democratic. The aim of this research is to identify the classroom management approaches teachers use in different high schools in different socio-economic districts of Ankara. The data was collected through the administration of a 21-item scale of Likert-type with 5 degrees. In the data analysis, t-test and one-way variance analysis were used. According to the results of the study, it was found that teachers use Interventionist Approach rather than Constructive Approach and that the approach teachers use varies according to the classes, majors, and the type of the high school.

Key words: Classroom management approaches, discipline

Sınıf Yönetimi, genel olarak belirlenen öğretim amaçlarının gerçekleştirilmesi için; plânlama, örgütlenme, uygulama ve değerlendirme işlevlerine ilişkin; ilke, kavram, kuram, model ve tekniklerin sistematik ve bilinçli uygulanması ile ilgili etkinliklerin tümü olarak tanımlanabilir (Başar, 2001:4).

Öğretme-öğrenme sürecinde önceden belirlenmiş amaçların öğrenci davranışlarına dönüştürülebilmesi için gerekli şartlardan biri de, sınıfın belirlenen amaçlara ulaşılacak biçimde yönetilmesinden geçer. Sınıfın derse hazırlanması, öğretme-öğrenme süreçlerinin belirlenmesi, amaçları gerçekleştirecek içeriğin belirlenmesi, uygun yöntem ve tekniğin işe koşulması ve somut yaşantılar sağlayacak araç ve gereçlerin belirlenmesi, öğretmenin sınıf yönetimi ile ilgili görevleri arasında yer alır. Bütün bu hazırlıklar istenen davranışların öğrencilerde oluşturulması için gereklidir.

Öğretme-öğrenme sürecinde belirlenen amaçların öğrenci davranışlarına dönüştürülememesinin nedenleri arasında, sınıf düzeninin sağlanamaması da yer alır. Sınıf yönetiminde öğretmenlerin disiplin sağlamada kullandıkları farklı disiplin yaklaşımları vardır. Okul yönetimi ve öğretmenlerin öğrenci davranışlarını kontrol etmede sahip oldukları farklı bakış açılarından kaynaklanan görüş ayrılıkları, öğrencilerin disiplin sorunlarının önemli nedenlerindedir.

Sınıf Yönetimi Yaklaşımları

Sınıfın fizikî ortamının düzenlenmesi, sınıf içi kuralların belirlenmesi, öğretim etkinliklerinin plânlanması, öğretmen-öğrenci, öğrenciler arası ilişkilerin düzenlenmesi gibi boyutlardan oluşan sınıf yönetimi öğretmenlerin farklı uygulamaları ile farklı yaklaşımlara dönüşmektedir.

Öğretmenlerin etkili bir lider olması onun olumlu sosyal, fiziksel ve entelektüel çevre sağlama becerileriyle ilgilenmesini gerektirir. Öğretmenlerin liderlik tarzları onların kişisel özelliklerinin yansımasıdır. Öğretmenin emreder, tenkitçi, sert, teşvik edici, yumuşak, sert, dikkatli, şakacı, serbest bırakmayı seven vb. özellikleri, öğretilen konu, sınıf düzeyi, okulun politikası ve öğrencinin yetenekleri onun liderlik tarzını belirler. Öğretmen otokrat, demokrat ya da vurdumduymaz lider olabilir. Öğretmenin liderlik tarzları sınıfın genel atmosferini ve öğrencilerin davranışlarını etkilediği gibi, onun hangi davranış modelini tercih ettiği ile de

doğrudan ilgilidir (Tertemiz, 2003:69). Öğretmenlerin Türkiye koşullarını dikkate alarak benimsedikleri disiplin anlayışlarını, öğretmenlik ve öğretim anlayışları çerçevesinde şu şekilde gruplandırabiliriz:

1. Geleneksel Yaklaşım

Bu yaklaşımda öğretmenin önceden tek başına belirlediği sınıf kurallarına, öğrencilerin sorgulamadan uymaları beklenir. Öğretmenin sınıf içindeki rolü, öğrencilerin belirlenen kurallara uyduğu sınıf düzenini sağlamaktır. Öğrenciler öğretmenlerin aktardığı bilgileri öğrenmekle yükümlüdür. Geleneksel yaklaşım, öğretmen merkezli sınıf yönetimi anlayışıdır (Ağaoğlu, 2002:12).

2. Müdahaleci Olmayan Sınıf Yönetimi Yaklaşımı

Müdahaleci olmayan sınıf yönetimi yaklaşımı öğrenci merkezli olarak bilinen insancıl, felsefi görüşlere dayanmaktadır. Bu yaklaşıma göre öğrenci; sınıfta kendisine sunulan uyarıcıların pasif bir alıcısı değil uyarıcıları yorumlayan, işine yarayanları alan, düşünen ve kendi amaçlarını algılayandır (Aksoy, 2001:9-20).

Müdahaleci olmayan sınıf yönetimi yaklaşımı, öğrencilerin kendi davranışlarını kontrol etmede temel sorumluluğa sahip olduklarını savunur. Öğretmenin temel rolü, öğrencilerin kendi davranışlarını kontrol etmelerine yardım edecek sınıf ortamını oluşturmaktır. (Aksoy, 2001: 9-20).

İstenmeyen öğrenci davranışlarının giderilmesinde öğretmenin temel rolü, öğrenci ile görüşme yaparak öğrencinin problemini çözmesine yardımcı olmaktır. Öğretmenin sınıf düzenini sağladığı temel gücü; alan bilgisi, öğretme gücü ve liderlik özellikleridir.

3. Müdahaleci (Baskıcı) Sınıf Yönetimi Yaklaşımı

Bu yaklaşım, öğretmen merkezli sınıf yönetimi yaklaşımıdır. Amacı, istenmeyen durum ve davranışların değiştirilmesidir (Başar, 2001:7).

Öğretmen, öğretim sürecinde öğrenci davranışlarını kontrol etmede temel sorumluluğa sahiptir. Öğretmen bu nedenle sınıf içi ilişkileri düzenleyen kuralları kendisi belirler. Kuralları açık ve anlaşılır bir şekilde belirler ve öğrencilere duyurur. Kurallara uymayı teşvik için ödül ve cezalar belirler; istenmeyen öğrenci davranışlarının ortadan kaldırılmasında bireysel ayrımlara dikkat edilmez, olumsuz davranışlara hemen müdahale etmek gerekir. Sınıf düzeninin sağlanmasında öğrencilerin kurallara uyması için zorlanması gerektiği savunulur (Aksoy, 2001:9-20).

4. Etkileşimsel Sınıf Yönetimi Yaklaşımı

Bu yaklaşıma göre, öğrenci davranışlarının kontrol edilmesinde hem öğretmen hem de öğrenci temel sorumluluğa sahiptir. Öğretmen grubun ihtiyaçlarını bireysel ihtiyaçların önünde tutar. Öğretim amaçlarının

gerçekleştirilmesi, grubun ihtiyaçlarının giderilmesi ile ilgilidir. Sınıf kuralları öğretmen ve öğrencilerle birlikte oluşturulur. Öğretmenler sınıf düzenini sağlamada uzmanlık güçlerini ve yasaları kullanırlar. Okulun temel amacı, öğrencilere kendileri için değerli olan bilgileri öğrenmelerine yardımcı olmaktır (Aksoy, 2001:9-20).

5. Gelişimsel Yaklaşım

Öğrencilerin fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişim özellikleri ve düzeyleri göz önünde bulundurularak gerçekleştirilen sınıf yönetimi yaklaşımıdır. Sınıf içinde oluşturulacak kurallar ve öğretim etkinlikleri öğrencilerin gelişim özelliklerine göre belirlenir (Başar, 2001:4).

Bu model öğrencilerin gelişim düzeylerine göre dört basamaktan oluşmaktadır. Birinci basamak öğrencinin nasıl öğrenci olacağına şekillendiği on yaşına kadar süren yaş dönemini kapsar. İkinci basamak on-on iki yaşları kapsayan olgunlaşma dönemi; üçüncü basamak on üç-on beş yaşları kapsar, bu devre öğrencinin erinlik döneminin özelliklerinin görüldüğü dönemdir. Dördüncü basamak on beş yaş yani lise yıllarını kapsayan dönemdir. Bu dönem, ergenlik dönemi problemlerinin yoğun olarak hissedildiği dönemdir; ancak dönemin sonuna doğru öğrencinin davranışlarında olgunlaşma görülür (Gündüz, 2004:22-23).

6. Önleyici- Yapıcı Modern Disiplin Yaklaşımı

Kuramın felsefi temeli, insanın doğasına ilişkin iyimserlik görüşüne dayanmaktadır. Çocuğun davranışlarını olumsuz etkileyen çevresel faktörlerin kontrol altına alınması durumunda uygun davranış alışkanlıkları kazandırılabilceğini öngörmektedir. Önleyici disiplinin yaklaşımının amacı, sınıfta akılcı düzenlemeler yaparak çocuğu kendisini yönetmeye hazırlamaktır. Önleyici disiplin anlayışı; eğitimsel ortamları düzenlemeye yönelik olarak tanımlanmış, sosyal kurallara uyumu çağdaş yaşamın gereği olarak algılayıp içselleştirmeyi ve uygun akılcı davranışlar kazandırmayı amaçlar (Tertemiz, 2003:75-80). Bu yaklaşımda öğretmenin rolü, öğrencilerin karakter ve kişilik yapısını geliştirecek objektif ortamlarda bireyin gelişimini sağlamaktır.

Bu model; öğretim etkinliklerini bir sosyalleşme süreci olarak ele alır, sınıfta yanlış davranışa olanak vermeyen bir toplumsal sistem oluşturmaya çalışır. Etkinlikler bireysel çalışmalardan çok grup çalışmalarına yöneliktir (Gündüz, 2004:22).

Bu yaklaşımlar dikkate alındığında, öğretmenleri sınıf içinde disiplini sağlama uygulamaları açısından çalışmaya da yön verecek biçimde; Otokratik–Baskıcı, Demokratik Öğretmenler olarak gruplandırabiliriz:

a. Otokratik–Baskıcı Öğretmenler

Otokratik–Baskıcı öğretmenlerin en belirgin özellikleri öğrencileri çok sıkı takibe almaları ve sürekli kontrol altında tutmalarıdır. Okul disiplin kurallarına sıkı sıkıya bağlıdırlar, sınıf içinde her davranış belirlenmiştir, kurallara mutlak uyum beklenir. Öğretmenler sınıfın tek hâkimidirler, her şeyi en iyi kendilerinin

bildiklerine inanırlar. Öğrencilere söz hakkı sınırlı olarak tanınır. Geleneksel öğretim düşünceleri ve metotları sınıf içi uygulamalarında hâkimdir (Tezcan, 1999:319-320; Baloğlu, 2001:89).

b. Demokratik Öğretmenler

Demokratik öğretmenlerin sınıflarındaki temel özellik, öğrenci merkezli uygulamaların ön plânda tutulmasıdır. Demokrat öğretmenlerin sınıflarında öğrenciler çalışmalarını kendileri yürütürler, öğretmenin rehberliği söz konusudur. Sınıf içi kurallar öğrencilerle birlikte oluşturulur. Öğrencilerin istenmeyen davranışlarını kendi oto kontrol sistemleri ile ortadan kaldırmalarına imkân verilir (Tezcan, 1999:319; Ergün ve diğerleri, 1999:80-81).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, öğrenci görüşlerine dayalı olarak öğretmenlerin, sınıfta disiplini sağlamak için kullanmış oldukları disiplin yaklaşımlarını belirlemektir. Bu genel amaca dayalı olarak aşağıdaki alt amaçlara cevap aranmıştır.

1. Öğrencilerin, öğretmenlerin kullanmış oldukları disiplin sağlama yaklaşımına ilişkin görüşleri nelerdir?

2. Öğrencilerin görüşleri;

a) Cinsiyetlerine,

b) Devam ettikleri sınıflara,

c) Alanlarına,

d) Öğrenim gördükleri okullara göre farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Araştırmayla, öğretmenlerin sınıf içinde kullanmış oldukları disiplin yaklaşımları belirlenmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın çalışma evrenini; Ankara merkez ilçelerine bağlı orta öğretim kurumlarında öğrenim gören lise öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini; sosyo-ekonomik düzey göz önünde bulundurularak belirlenmiş ilçelerden ve liselerden, tesadüfi (random) olarak seçilen, Çankaya Deneme Lisesi, Yenimahalle Gazi Çiftlik Lisesi ve Keçiören Aktepe Lisesinde, 2001-2002 eğitim-öğretim yılında öğrenim gören 529 öğrenci oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için 21 maddeden oluşan anket kullanılmıştır. Anket iki alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci alt boyuttaki 10 adet anket maddesi, müdahaleci olmayan Modern-Yapıcı Disiplin yaklaşımını kullanan Demokrat Öğretmen davranışlarını, ikinci alt boyuttaki 11 adet anket maddesi ise, Müdahaleci ve Baskıcı Disiplin yaklaşımını kullanan Otoriter Öğretmen davranışlarını yansıtmaktadır. Geliştirilen veri toplama aracında beşli likert tipi bir ölçek kullanılmıştır. Her maddeye verilecek cevap kodları 1,00 ile 5,00 arasında değişmektedir. Ölçeklerde yer alan aralıkların eşit olduğu (4/5) varsayımından hareket edilerek, seçeneklere ait sınırlar aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

<i>Sınır</i>	<i>Seçenek</i>
(5) 4,20 - 5,00	Tamamında
(4) 3,40 - 4,19	Çoğunluğunda
(3) 2,60 - 3,39	Bir Kısmında
(2) 1,80 - 2,59	Çok Azında
(1) 1,00 - 1,79	Hiçbirisinde

Hazırlanan 35 maddelik anketin geçerliliğini belirlemede faktör analizi kullanılmıştır. Bu uygulamadaki veriler 100 kişilik benzer bir örneklemden elde edilmiştir. Bu analizde .40 faktör yükü ölçüt olarak alınmış ve bu yükün altında kalan maddeler ölçeğe alınmamıştır. Bu uygulama sonucunda 14 madde ölçekten çıkarılmış ve 21 madde ölçeğe alınmıştır. Varimax dönüştürme tekniği kullanılarak yapılan analiz sonucunda 1 ve üzerinde olan 2 faktör belirlenmiştir (**Demokrat Öğretmen** davranışları ve **Otoriter Öğretmen** davranışları). Bu iki faktör toplam varyansın %42'sini açıklamaktadır. Maddelerin faktör yükleri ortalama .55 düzeyindedir. Rotasyon yapılmamış haliyle ölçek güçlü bir tek faktör vermektedir. Bu nedenle ölçek hem iki faktör hem de tek faktör olarak incelenmiştir. Alt ölçeklerin iç tutarlık katsayısı Cronbach Alpha ile belirlenmiş; birinci faktör .86, ikinci faktör .82 ve ölçeğin tümü için .71 bulunmuştur. Bu analiz sonuçlarına göre ölçek geçerli ve güvenilir olarak kullanılabilir düzeydedir.

Anketten elde edilen sonuçlar SPSS 10.0 For Windows Programında analiz edilerek, değişkenlere göre “t” testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Bulgular ve Yorum

Kişisel Bilgiler

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

CİNSİYET	F	%
KIZ	253	47,8
ERKEK	276	52,2
TOPLAM	529	100

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yarısının (%47,8) kız, kalanının (%52,2) erkek öğrenci olduğu gözlenmektedir

Tablo 2. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Sınıflara Göre Dağılımı

Öğrenim görülen sınıf	F	%
Lise 1.Sınıf	308	58,2
Lise 2.Sınıf	121	22,9
Lise 3.Sınıf	100	18,9
Toplam	529	100

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %58,2'sini Lise 1. Sınıf, %22,9'unu Lise 2. sınıf, %18,9'unu da Lise 3. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır.

Tablo 3. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Liseye Göre Dağılımı

Öğrenim görülen lise	F	%
Deneme Lisesi	178	33,6
Gazi Çiftlik Lisesi	186	35,2
Aktepe Lisesi	165	33,6
Toplam	529	100

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin %33,6'sı Deneme Lisesi, %35,2'si Gazi Çiftlik Lisesi, %33,6'sı ise Aktepe Lisesinde öğrenim görmektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Dağılımı

ALAN	F	%
Fen Bil.	101	45,7
Türkçe- Mat.	120	54,3
TOPLAM	221	100

Tablo 4 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin yaklaşık yarısı (%45,7) Fen Bilgisi, kalanı ise (%54,3) Türkçe-Matematik alanlarında öğrenim görmektedirler.

Öğrencilerin, Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları Disiplin Sağlama Yaklaşımına İlişkin Görüşleri:

Öğrencilerin, öğretmenlerin kullanmış oldukları disiplin sağlama yaklaşımına ilişkin görüşleri, aritmetik ortalama (X) ve standart sapma (S) değerleri esas alınarak değerlendirilmiştir.

Tablo 5 incelendiğinde, öğrencilerin, öğretmenlerin modern-yapıcı disiplin sağlama (X=2,64) ile müdahaleci-baskıcı disiplin sağlama (X=2,80) yaklaşımı konusundaki görüşlerinin seçeneklerden “Bir Kısmında” yoğunlaştığı gözlenmektedir. Öğretmenlerin müdahaleci-baskıcı disiplin sağlama yönünde davranış göstermelerinin düşük olması sevindiricidir. Bununla birlikte, “Öğretmenler, sınıf içi kuralları gerektiğinde baskı ile uygular.” davranışı ile, “Kendisi ile ilgili eleştirilere tahammül edemez.” davranışlarının “Bir kısmı” seçeneğinin üst sınırında, “Çoğunluğu” seçeneğine yakın olması göz ardı edilmemelidir. Ayrıca, “Öğretmenler, öğrencilerini notla tehdit eder.” davranışının “Çoğunluğu” seçeneğinde yoğunlaşması da oldukça önemlidir.

Modern-yapıcı disiplin anlayışını uygulayan demokratik öğretmen davranışlarının “Bir kısmı” seçeneğinde yoğunlaşması ve ayrıca bu seçeneğin alt sınırına yakın olması; 1, 5 ve 7. maddelerde yer alan öğretmen davranışlarının “Çok azı” seçeneğinde görülmesi de düşündürücüdür. Buna göre öğretmenlerin sınıfta modern-yapıcı bir disiplin anlayışına uygun davranma konusunda, daha çok çaba göstermeleri gerektiği söylenebilir.

Tablo 5. Öğrencilerin, Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları Disiplin Sağlama Yaklaşımlarına İlişkin Görüşlerinin Dağılımı

Boyutlar			
Modern-Yapıcı Disiplin	N	\bar{x}	S
1.Öğretmenler, sınıf içinde uyulması gereken kuralları öğrencilerle birlikte belirler.	529	2,14	1,07
2.Öğretmenler, öğrencilerin duygu ve düşüncelerine değer verir.	529	2,66	1,20
3.Öğretmenler, öğrencilere karşı hoşgörülü ve sevecendir.	529	2,82	1,09
4.Öğretmenlerin tutum ve davranışları öğrencilere karşı güven vericidir.	529	2,65	1,15
5.Öğretmenler, eleştirilere açık olup, öğrencileri eleştiriye teşvik ederler.	529	2,43	1,10
6.Öğretmenler, sınıf içinde, öğretmen-öğrenci ilişkilerinde saygılıdır.	529	2,86	1,29
7.Öğretmenler, sınıftaki tüm öğrencilere eşit davranır.	529	2,37	1,24
8.Öğretmenler, sınıf içi sorunların çözümünde öğrenci görüşlerinden de yararlanır.	529	2,77	1,15
9.Öğretmenler, öğrencilerine güven duyar.	529	2,69	1,22
10.Öğretmenler, öğrencilere sorunların çözümünde rehberlik yapar.	529	3,02	1,30
Toplam Müdahaleci-Baskıcı Disiplin			
1.Öğretmenler, tutum ve davranışlarıyla öğrenciler arasında huzursuzluk ve kararsızlık yaratır.	529	2,61	1,19
2.Öğretmenler, sınıf içi kuralları gerektiğinde baskı ile uygular.	529	3,16	1,29
3.Öğretmenler, kendisi ile ilgili eleştirilere tahammül edemez.	529	3,33	1,37
4. Öğretmenler, öğrencilerle ilişkilerinde alaycıdır.	529	2,46	1,29
5.Öğretmenler, öğrencilerden kayıtsız-şartsız itaat ister.	529	3,06	1,41
6.Öğretmenler, öğrencilere fiziksel ceza verir.	529	2,09	1,33
7.Öğretmenler, öğrencileri notla tehdit eder.	529	3,44	1,38
8.Öğretmenler, dersi yürütürken, sıklıkla cezadan ve dayaktan söz eder.	529	2,33	1,31
9.Öğretmenler, sınıfta otoriter ve katı kuralcıdır.	529	2,78	1,18
10.Öğretmenler, sınıfta meydana gelen her türlü olayı okul idaresine bildirir.	529	2,78	1,21
11.Öğretmenler, öğrencilerle ilişkilerin alaycı, katı ve serttir.	529	2,73	1,28
Toplam	529	2,80	,78

Tablo 6 incelendiğinde, öğrencilerin görüşlerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık oluşturmadığı kız ve erkek öğrencilerin öğretmenlerin Modern-Yapıcı Disiplin sağlama yaklaşımı konusunda aynı görüşü paylaştıkları söylenebilir.

Tablo 6. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları “Modern-Yapıcı Disiplin Boyutuna” İlişkin Görüşlerinin “t” testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	P	Anlamlılık
Kız	253	2,66		,82	527	,513	,608
Erkek	276	2,62	,76				

p>.05 anlamsız

Tablo 7. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları “Müdahaleci-Baskıcı Disiplin Boyutuna” İlişkin Görüşlerinin “t” Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	S	sd	t	P	Anlamlılık
Kız	253	2,68	,76	527	3,23	,001	*
Erkek	276	2,90	,78				

*P< .05 anlamlı

Tablo 7 incelendiğinde, öğrenci görüşleri cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır. Buna göre kız öğrencilerin görüşleri erkek öğrencilerin görüşlerine göre daha olumludur. Bu sonuç, öğretmenlerin sınıftaki kız ve erkek öğrencilere farklı davranış göstermeleri ile açıklanabilir.

Tablo 8. Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları “Modern-Yapıcı Disiplin Boyutuna” İlişkin Görüşlerinin “Varyans Analizi” Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	p	Anlamlılık Fark
Gruplar arası	8,448	2	4,224	6,86	,001*	3-1 , 3-2
Gruplar içi	323,825	526	,616			
Toplam	332,274	528				

* P< .05 anlamlı

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin devam ettikleri sınıf kademesine göre görüşleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmektedir. Görüş farklılıklarının hangi gruplar arasında olduğunu ortaya koymak için yapılan Scheffe testi sonucunda, lise 3. sınıf öğrencilerinin ($X= 2,90$), lise 1. sınıf ($X= 2,52$) ve lise 2. sınıf ($X=2,60$) öğrencilerine oranla daha olumlu görüş içerisinde oldukları gözlenmektedir. Bu sonuç, öğretmenlerin sınıflar yükseldikçe daha yapıcı bir disiplin yaklaşımı eğilimi içerisine girdikleri, bunda da öğrencilerin olgunlaşmasının ve kendi kendilerini kontrol etme yetilerini kazanmalarının etkisi olduğu söylenebilir.

Tablo 9. Öğrencilerin Devam Ettikleri Sınıf Kademesine Göre Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları “Müdahaleci-Baskıcı Disiplin Boyutuna” İlişkin Görüşlerinin “Varyans Analizi” Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	p	Anlamlılık Fark
Gruplar arası	7,844	2	3,922	6,501	,002*	1-2 ,1-3
Gruplar içi	317,335	526	,603			
Toplam	325,179	528				

* P< .05 anlamlı

Tablo 9 incelendiğinde, öğrencilerin devam ettikleri sınıf kademesine göre müdahaleci-baskıcı disiplin boyutuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmektedir. Görüşlerin hangi gruplar arasında farklılaştığını ortaya koymak için yapılan Scheffe testi sonucunda lise 1. sınıf öğrencileri ($X= 2,90$); lise 2. ($X= 2,67$) ve 3. sınıf ($2,64$) öğrencilerine göre öğretmenleri daha otoriter olarak görmektedirler. Buna göre, öğretmenlerin lise 1. sınıf öğrencilerine otoriter ve baskıcı davrandıkları söylenebilir. Bu bulgular, bir önceki tabloda ortaya çıkan sonuçları desteklemesi açısından önemlidir.

Tablo 10. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları “Modern-Yapıcı Disiplin Boyutuna” İlişkin Görüşlerinin “t” Testi Sonuçları

Alan	N	\bar{x}	S	sd	t	P	Anlamlılık
Fen Bil.	101	2,73		,81	219	,629	,530
Türkçe-Mat.	120	2,66		,90			

$p > .05$ anlamsız

Tablo 10 incelendiğinde, öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlara göre öğretmenlerin kullanmış oldukları “Modern-Yapıcı Disiplin Boyutuna” ilişkin görüşleri farklılaşmamaktadır.

Tablo 11. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Alanlara Göre Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları “Müdahaleci-Baskıcı Disiplin Boyutuna” İlişkin Görüşlerinin “t” Testi Sonuçları

Alan	N	\bar{x}	S	sd	t	P	Anlamlılık
Fen Bil.	101	2,58	,71	219	1,29	,196	
Türkçe-Mat.	120	2,72		,84			

$p > .05$ anlamsız

Tablo 11 incelendiğinde, öğrencilerin öğrenim gördükleri alanlara göre, öğretmenlerin kullanmış oldukları “Müdahaleci-Baskıcı Disiplin Boyutuna” ilişkin görüşleri farklılaşmamaktadır.

Tablo12. Öğrencilerin Devam Ettikleri Liseye Göre Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları “Modern-Yapıcı Disiplin Boyutuna” İlişkin Görüşlerinin “Varyans Analizi” Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	p	Anlamlılık Fark
Gruplar arası	38,863	2	19,431	34,835	,000*	1-2, 1-3, 2-3
Gruplar içi	293,411	526	,558			
Toplam	332,274	528				

* $P < .05$ anlamlı

Tablo 12 incelendiğinde, öğrencilerin devam ettikleri liselere göre görüşleri arasında anlamlı bir farklılık gözlenmektedir. Görüşlerin hangi gruplar (liseler) arasında farklılaştığını ortaya koymak için yapılan Scheffe testi sonucunda Deneme Lisesi öğrencilerinin ($X= 2,98$), Gazi Çiftlik Lisesi ($X= 2,65$) ve Aktepe Lisesi ($X= 2,31$) öğrencilerine, Gazi Çiftlik Lisesinin de Aktepe Lisesine oranla daha olumlu görüş içerisinde oldukları gözlenmektedir. Bu sonucu okulların bulunduğu çevrenin sosyo ekonomik düzeyi ile açıklamak mümkündür. Buna göre sosyo ekonomik düzey yükseldikçe öğretmenlerin uyguladıkları disiplin yaklaşımlarının da değiştiği; sosyo ekonomik düzey yükseldikçe öğretmenlerin daha olumlu davranış içerisine girdikleri söylenebilir.

Tablo13. Öğrencilerin Devam Ettikleri Liseye Göre Öğretmenlerin Kullanmış Oldukları “Müdahaleci-Baskıcı Disiplin Boyutuna” İlişkin Görüşlerinin “Varyans Analizi” Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Kareler Ortalaması	sd	F	p	Anlamlılık Fark
Gruplar arası	17,774	2	8,887	15,207	000 *	3-1, 3-2
Gruplar içi	307,405	526	,584			
Toplam	325,179	528				

* $P < .05$ anlamlı

Tablo 13 incelendiğinde, öğrencilerin devam ettikleri liseye göre görüşleri arasında anlamlı farklılık gözlenmektedir. Öğrenci görüşlerinin hangi gruplar arasında farklılaştığını ortaya koymak için yapılan Scheffe testi sonucunda Aktepe Lisesi öğrencilerinin ($X= 2,98$), Deneme Lisesi öğrencileri ($X= 2,53$) ile Gazi Çiftlik Lisesi ($X= 2,86$) öğrencilerine oranla daha olumsuz görüş içerisinde oldukları gözlenmektedir. Bu sonuç, Tablo 12’deki sonuç ve yapılan yorumları desteklemektedir.

Sonuç ve Değerlendirme

Araştırma sonuçlarını şu şekilde özetlemek mümkündür:

1. Öğretmenler, modern-yapıcı disiplin yaklaşımından ziyade, müdahaleci-baskıcı bir disiplin yaklaşımını uygulamaktadırlar.

2. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre, öğretmenlerin kullanmış oldukları modern-yapıcı disiplin anlayışına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmezken; müdahaleci-baskıcı disiplin boyutuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kız öğrenciler, erkek öğrencilere göre öğretmenleri biraz daha olumlu değerlendirmektedir.

3. Öğrencilerin, devam ettikleri sınıflara göre, öğretmenlerin kullanmış oldukları disiplin yaklaşımlarına ilişkin görüşlerinde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sınıf kademesi yükseldikçe görüşler olumlulaşmaktadır.

4. Öğrencilerin, öğrenim gördükleri alanlara göre, öğretmenlerin kullanmış oldukları disiplin anlayışlarına ilişkin görüşlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

5. Öğrencilerin devam ettikleri liseye göre, öğretmenlerin kullanmış oldukları disiplin anlayışına ilişkin görüşlerinde anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Liselerin bulunduğu çevrenin sosyo ekonomik düzeyi yükseldikçe, öğretmenlerin uyguladıkları disiplin anlayışına ilişkin değerlendirmeler olumlulaşmaktadır.

Kaynaklar

- Ağaoğlu, E. (2002). Sınıf Yönetimi ile İlgili Genel Olgular. *Sınıf Yönetimi*. (Editör Zeki Kaya) Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Aksoy, N. (2001). Sınıf Yönetimi ve Disiplin Modellerinin Dayandığı Temel Yaklaşımlar. Sayı 25, Ankara: *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*.
- Baloğlu, N. (2001), Etkili Sınıf Yönetimi. Ankara:Baran Ofset.
- Başar, H. (2001). *Sınıf Yönetimi*. 5. Baskı, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ergün, M.; Ergezer, B.; Çevik, İ. ve Özdaş, A. (1999). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Gündüz, H. B. (2004). Eğitim Okul ve Sınıf Yönetimi. *Sınıf Yönetimi*. (Ş. Şule Erçetin, Çağatay Özdemir). Ankara:Asil Yayıncılık.
- Tezcan, M. (1999). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Zirve Ofset.
- Tertemiz, N. (2003). Sınıf Yönetimi ve Disiplin. *Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar*. (Editör: Leyla Küçükahmet) Ankara: Nobel Yayıncılık.

Summary

ORTA ÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN, ÖĞRETMENLERİN SINIFTA DİSİPLİN SAĞLAMA YAKLAŞIMLARINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Tayyip DUMAN*

Yücel GELİŞLİ**

Şaban ÇETİN***

Classroom management can be defines as referring to all the activities regarding the intentional and systematic practice of principles, concepts, theories, models, and techniques as to planning, organizing, application and evaluation so as to realize the predetermined instructional objectives.

In the instruction and learning process, one of the conditions required for the predetermined instructional objectives to be promoted as student behaviors is that classrooms are managed in such a way to reach the objectives. Teachers use different approaches in managing their classrooms. The classroom management approaches are grouped in this study as Traditional Approach, Nonintervenist Approach, Intervenist Approach, Interactionist Approach, Developmental Approach, and Preventive-Constructive Approach. Accordingly, teachers are categorized as autocratic and democratic.

The aim of this study is to identify, based on students' opinions, the approaches adopted by teachers to establish discipline in their classrooms.

The study is a survey. With the study, it was aimed to identify the classroom management approaches the teachers use in different high schools in different socio- economic districts of Ankara. In the high schools as the population of the study, the data were collected through a 21-item scale of Likert type with five degrees. For data analysis, t-test and one-way variance analysis were used.

47, 8 % of the participants were female, while 52,2 % were male. 58,2 were of first grade, 22,9 % second grade, 18,9 % third grade. 33,6 % of the students were attending Deneme Lisesi, 35,2 % Gazi Çiftlik Lisesi, 33,6 % Aktepe Lisesi.

The results obtained can be summarized as:

Address for Correpondence : * Prof. Dr. Tayyip Duman, ** Yard. Doç. Dr. Yücel Gelişli, Gazi Mesleki Eğitim Eğitim Bilimleri Bölümü, *** Öğr. Gör. Dr. Şaban Çetin, Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü, 06500 T. Okullar/Ankara

1. The teachers used Intervenist Approach rather than Preventive-Constructive Approach.

2. Students' opinions regarding Preventive-Constructive Approach used by the teachers did not vary according to gender, while their opinions as to Intervenist Approach did vary significantly. Generally, female students found their teachers more positive than male students did.

3. Students' opinions regarding the discipline approach used by their teachers varied significantly according to their grade. In the upper grades, the opinions of the students got more positive.

4. Students' opinions regarding the discipline approach used by their teachers did not vary significantly according to their major.

5. Students' opinions regarding the discipline approach used by their teachers did vary significantly according to the high school they were attending. Depending on the socio-economic district where the high school is located, opinions became more positive in districts where the socio-economic status was higher.

According to the results, it can be stated that the teachers used Intervenist Approach rather than Preventive-Constructive Approach, that they acted differently according to the classroom and major, and that they adopted different classroom management approaches according to the high school.